DOMSTOLENS DOM
4. februar 1988 *

I sag 145/86,

angående en anmodning, som Nederlandenes Hoge Raad i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Horst Ludwig Martin Hoffmann, Enschede (Nederlandene),

mod

Adelheid Krieg, Neckargemünd (Forbundsrepublikken Tyskland),

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artiklerne 26, 27, 31 og 36 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter benævnt »konventionen«),

har

DOMSTOLEN,

sammensat af præsidenten Mackenzie Stuart, afdelingsformændene G. Bosco og G. C. Rodríguez Iglesias, dommerne T. Koopmans, K. Bahlmann, R. Joliet og T. F. O'Higgins,

generaladvokat: M. Darmon
justitssekretær: fuldmægtig D. Louterman

* Processprog: Nederlandsk.

efter at der er afgivet indlæg af

— sagsøgeren i hovedsagen, H. L. M. Hoffmann, ved advokat E. Korthals Altes, Haag, under skriftvekslingen og ved advokat H. AE. Uniken Venema, Haag, under den mundtlige forhandling,

— sagsøgte i hovedsagen, Adelheid Krieg, ved advokat H. J. Bronkhorst, Haag, under skriftvekslingen og ved advokat B. J. Drijber, Haag, under den mundtlige forhandling,

— Forbundsrepublikken Tysklands regering ved Ch. Böhmer som befuldmægtiget,

— Det Forenede Kongeriges regering ved S. J. Hay som befuldmægtiget,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved L. Gyselen, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af S. Pieri, italiensk tjenestemand stillet til Kommissionens rådighed, under skriftvekslingen og af H. Van Lier, Den Juridiske Tjeneste, under den mundtlige forhandling,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 20. maj 1987,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 9. juli 1987,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 6. juni 1986, indgået til Domstolen den 13. juni s.å., har Nederlandenes Hoge Raad i medfør af protokollen af 3. juni 1981 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter benævnt »konventionen«), forelagt fem præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af en række artikler i konventionen.

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag anlagt af H. L. M. Hoffmann mod dennes hustru A. Krieg angående fuldbyrdelsen i Nederlandene af en dom afsagt af Amtsgericht Heidelberg, hvorefter Hoffmann blev pålagt at betale et månedligt underholdsbidrag til sin hustru.

3 Det fremgår af sagen, at parterne i hovedsagen er tyske statsborgere. De indgik ægteskab i 1950. I 1978 ophævede Hoffmann samlivet, forlod Forbundsrepublikken Tyskland og tog bopæl i Nederlandene. På begæring af Krieg blev Hoffmann ved kendelse afsagt den 21. august 1979 af Amtsgericht Heidelberg pålagt at betale hustrubidrag (Unterhalt bei Getrenntleben) til Krieg.

4 På begæring af Hoffmann erklærede Arrondissementsrechtbank, Maastricht, ved udeblivelsesdom af 1. maj 1980 ægteskabet for opløst under anvendelse af tysk ret i henhold til de nederlandske lovvalgsregler. Den 19. august 1980 fik dommen retskraft i Nederlandene ved indførelse i personregistret i Haag. Skilsmissedommen, som ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde, var ikke anerkendt i Forbundsrepublikken Tyskland på det tidspunkt, som ifølge den nationale domstol er afgørende for sagen.

5 På begæring af Krieg erklærede Arrondissementsrechtbank, Almelo, ved kendelse af 29. juli 1981 den af Amtsgericht Heidelberg afsagte kendelse eksigibel, jfr. konventionens artikel 31. Afgørelsen herom blev i april 1982 meddelt Hoffmann, som ikke anfægtede den.

6 Den 28. februar 1983 gjorde Krieg udlæg i Hoffmann's løn hos dennes arbejdsgiver. Hoffmann fremsatte for præsidenten for Arrondissementsrechtbank, Almelo, begæring om, at udlægget blev ophævet eller stillet i bero. Han fik medhold i første instans, men ikke i appelinstansen, Gerechtshof, Arnhem, hvis afgørelse han indbragte for Hoge Raad.

7 Hoge Raad, som fandt, at det for at afgøre sagen var nødvendigt at fortolke en række artikler i konventionen, forelagde følgende præjudicielle spørgsmål for Domstolen:

1) »Indebærer artikel 26, stk. 1, i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (Bruxelles-konventionen), hvorefter de kontraherende stater skal anerkende retsafgørelser, der er truffet i en anden kontraherende stat, at disse afgørelser i de andre kontraherende stater skal tillægges samme virkning, som de har ifølge den stats ret, hvor de er afsagt, og betyder det, at de derfor også kan fuldbyrdes i de samme tilfælde som dér?«

2) Hvis det første spørgsmål besvares bekræftende,

»skal Bruxelles-konventionens artikel 26, sammenholdt med artikel 31, da fortolkes således, at forpligtelsen til at anerkende en i en kontraherende stat truffet retsafgørelse indebærer, at retsafgørelsen, fordi den fortsat kan fuldbyrdes i henhold til den stats ret, hvor den er truffet, også i sådanne tilfælde kan fuldbyrdes i den anden kontraherende stat?«

3) Såfremt det andet spørgsmål besvares bekræftende,

»kan det i et tilfælde som det foreliggende da gøres gældende, at den tyske kendelse om hustrubidrag er i strid med den senere nederlandske skilsmissedom eller med grundlæggende retsprincipper, jfr. Bruxelles-konventionens artikel 27?«

4) »Må der af (ordningen ifølge) Bruxelles-konventionen udledes en regel om, at såfremt den part, mod hvem der begæres fuldbyrdelse af en i en anden kontraherende stat truffet retsafgørelse, ikke — i forbindelse med, at han anfægter afgørelsen om at tillade fuldbyrdelse — fremsætter en indsigelse, som han har fået kendskab til inden udløbet af den i Bruxelles-konventionens artikel 36, stk. 1, fastsatte frist, og som er til hinder for, at fuldbyrdelsen gennemføres, kan han ikke under en senere fuldbyrdelsessag, hvorunder han anfægter (fortsættelsen af) fuldbyrdelsen, påberåbe sig denne indsigelse?«

5) Hvis det fjerde spørgsmål besvares bekræftende,

»må det af (ordningen ifølge) Bruxelles-konventionen da udledes, at den i fjerde spørgsmål nævnte regel, under en senere anlagt fuldbyrdelsessag, skal anvendes ex officio af retten i den stat, hvor der er givet tilladelse til fuldbyrdelse, også selv om dette ikke er muligt ifølge national ret?«

8 Vedrørende hovedsagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb og de skriftlige indlæg for Domstolen henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

9 Med det første spørgsmål ønsker den nationale ret afgjort, om en udenlandsk retsafgørelse, som anerkendes i medfør af konventionens artikel 26, principielt skal tillægges samme virkning i den stat, fuldbyrdelsesbegæringen rettes til, som i domsstaten.

10 Det bemærkes, at der ved konventionen i så vid udstrækning som muligt skal etableres »fri bevægelighed for domme«, og at konventionen skal fortolkes i overensstemmelse hermed. Gennem anerkendelsen skal afgørelserne tillægges de virkninger, som tilkommer dem i den stat, på hvis område de er truffet (rapport om konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, EFT 1979, C 59, ss. 42 og 43).

11 Følgelig skal den nationale rets første spørgsmål besvares således, at en udenlandsk retsafgørelse, der er anerkendt i henhold til konventionens artikel 26, i princippet skal have samme virkninger i den stat, begæringen rettes til, som den har i domsstaten.

12 Når henses til hovedsagens faktiske omstændigheder, således som de fremgår af sagens akter, ønsker den nationale ret med sit andet spørgsmål afgjort, om en

udenlandsk retsafgørelse, som er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i en kontraherende stat i henhold til konventionens artikel 31 fortsat skal kunne fuldbyrdes i alle de tilfælde, hvor den kan fuldbyrdes i domsstaten, også selv om fuldbyrdelsen i henhold til fuldbyrdelsesstatens lovgivning ikke længere kan gennemføres af grunde, som ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde.

13 I den foreliggende sag er en ægtemand i henhold til en retsafgørelse, hvis fuldbyrdelse anfægtes, blevet pålagt at betale bidrag (Getrenntlebensunterhalt) til sin hustru. En sådan afgørelse forudsætter nødvendigvis, at der består et ægteskabeligt forhold.

14 Det skal derfor afgøres, om opløsningen af det ægteskabelige forhold som følge af en skilsmissedom afsagt i den stat, fuldbyrdelsesbegæringen rettes til, kan standse fuldbyrdelsen af den udenlandske retsafgørelse, selv om denne fortsat er eksigibel i domsstaten, hvor skilsmissedommen ikke anerkendes.

15 Det bemærkes, at konventionen i henhold til artikel 1, stk. 2, nr. 1, ikke finder anvendelse på blandt andet fysiske personers retlige status, og at den ikke indeholder nogen regel, hvorefter retten i den medlemsstat, begæringen rettes til, er forpligtet til at lade virkningerne af en indenlandsk skilsmissedom være afhængig af, om denne dom anerkendes i den stat, hvor den udenlandske retsafgørelse om bidrag er truffet.

16 Dette støttes af konventionens artikel 27, nr. 4, hvorefter udenlandske retsafgørelser principielt ikke kan anerkendes, såfremt de er i strid med en bestemmelse i den internationale privatret i den stat, begæringen rettes til, vedrørende blandt andet fysiske personers retlige status. Det fremgår klart af bestemmelsen, at, for så vidt angår fysiske personers retlige status, skal de regler, der skal anvendes i henhold til den nationale ret, der gælder for den domstol, sagen er indbragt for, ikke fraviges i henhold til konventionen.

17 Konventionen er således ikke til hinder for, at retten i den stat, begæringen rettes til, tager hensyn til en indenlandsk skilsmissedom i forbindelse med fuldbyrdelsen af en udenlandsk retsafgørelse om bidrag.

18 Det andet spørgsmål skal derfor besvares således, at fuldbyrdelsen af en udenlandsk retsafgørelse, som er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i en kontraherende stat i henhold til konventionens artikel 31, og som stadig er eksigibel i domsstaten, ikke kan fortsættes i den stat, begæringen rettes til, når fuldbyrdelsen i henhold til sidstnævnte stats lovgivning ikke længere kan gennemføres af grunde, der ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde.

19 Med det tredje spørgsmål ønsker den nationale ret afgjort, om en udenlandsk retsafgørelse, hvorefter en ægtemand tilpligtes at betale hustrubidrag som følge af sin underholdspligt på grundlag af ægteskabet, i henhold til Bruxelles-konventionens artikel 27, nr. 3, er uforenelig med en indenlandsk retsafgørelse om opløsning af ægteskabet, eller om anerkendelsen af en sådan udenlandsk retsafgørelse er i strid med grundlæggende retsprincipper i den stat, begæringen rettes til, jfr. artikel 27, nr. 1.

20 De bestemmelser, som ønskes fortolket, indeholder en opregning af grundene til ikke at anerkende en udenlandsk retsafgørelse. I henhold til artikel 34, stk. 2, kan begæring om fuldbyrdelsespåtegning afslås af de samme grunde.

21 Med hensyn til tredje spørgsmåls andet led bemærkes, at »ordre public«-klausulen, der som konventionen er opbygget, kun kan »spille en rolle i undtagelsestilfælde« (ovennævnte rapport om konventionen, s. 44), under ingen omstændigheder kan gøres gældende, når der som her skal tages stilling til, om en udenlandsk retsafgørelse er forenelig med en indenlandsk retsafgørelse, da dette spørgsmål skal afgøres på grundlag af den særlige bestemmelse i artikel 27, nr. 3, der vedrører det tilfælde, hvor den udenlandske afgørelse er uforenelig med en afgørelse mellem de samme parter truffet i den stat, begæringen rettes til.

22 For at afgøre, om der består en uforenelighed, som omhandlet i den nævnte bestemmelse, skal det undersøges, om retsafgørelserne har retsvirkninger, som gensidigt udelukker hinanden.

23 Det fremgår af sagen, at den udenlandske retsafgørelse vedrørende hustrubidraget i den foreliggende sag blev erklæret eksigibel på et tidspunkt, da den indenlandske skilsmissedom allerede var afsagt og havde fået retskraft, samt at hovedsagen vedrører perioden efter skilsmissen.

24 Under disse omstændigheder har de omhandlede retsafgørelser retsvirkninger, som gensidigt udelukker hinanden. Den udenlandske retsafgørelse, som nødvendigvis forudsætter et ægteskabeligt forhold, skulle nemlig fuldbyrdes, skønt ægteskabet er opløst ved en retsafgørelse afsagt i den stat, begæringen rettes til, i en sag mellem de samme parter.

25 Den nationale rets tredje spørgsmål skal derfor besvares således, at en udenlandsk retsafgørelse, hvorefter en ægtemand tilpligtes at betale hustrubidrag i henhold til den underholdspligt, der gælder for ægtefæller, er, jfr. konventionens artikel 27, nr. 3, uforenelig med en indenlandsk retsafgørelse om opløsning af det pågældende ægteskab.

26 Med det fjerde og femte spørgsmål ønsker den nationale ret afgjort, om konventionens artikel 36 skal fortolkes således, at den part, som ikke har anfægtet afgørelsen om at tillade fuldbyrdelse i henhold til denne bestemmelse, ikke længere under fuldbyrdelsen af retsafgørelsen kan fremsætte en indsigelse, som han kunne have gjort gældende i forbindelse med anfægtelsen af fuldbyrdelsespåtegningen, og om denne regel skal anvendes ex officio af retten i den stat, begæringen rettes til.

27 Med henblik på besvarelsen af disse spørgsmål bemærkes for det første, at konventionen for at begrænse de krav, som fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i en kontraherende stat kan underkastes i en anden kontraherende stat, foreskriver en meget summarisk procedure for meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning, som kun kan afslås af de i artiklerne 27 og 28 opregnede grunde. Ikke desto mindre indeholder konventionen kun regler om meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning på udenlandske eksekutionsgrundlag og angår ikke selve fuldbyrdelsen, der forbliver underkastet vedkommende nationale lovgivning (dom af 2. juli 1985, Deutsche Genossenschaftsbank, 148/84, Sml. s. 1981, 1987).

28 Følgelig fuldbyrdes en udenlandsk retsafgørelse, som er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning, efter de procesregler i den nationale lovgivning, der gælder for den ret, sagen er indbragt for, herunder reglerne vedrørende retsmidler.

29 Det er dog en forudsætning, at anvendelsen af de procesregler, der gælder i den stat, begæringen rettes til, i forbindelse med fuldbyrdelsen ikke svækker den tilsigtede virkning af konventionens fuldbyrdelsessystem.

30 De retsmidler, der gælder i henhold til national ret, kan derfor ikke anvendes, når fuldbyrdelsen af en udenlandsk retsafgørelse, der er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning, anfægtes af den, der kunne have anfægtet fuldbyrdelsespåtegningen, og indsigelsen kunne være fremsat i forbindelse hermed. En sådan indsigelse mod fuldbyrdelsen ville svare til en anfægtelse af fuldbyrdelsespåtegningen efter udløbet af den i konventionens artikel 36, stk. 2, fastsatte bindende frist, hvorved denne bestemmelse mister sin tilsigtede virkning.

31 Som følge af den ufravigelige karakter af den i konventionens artikel 36 fastsatte frist er den nationale ret forpligtet til at påse, at den overholdes. Retten bør således af egen drift afvise indsigelser, som støttes på national ret, når den nævnte frist herved overskrides.

32 Denne regel, som følger af konventionens system, finder dog ikke anvendelse, når den som her indebærer, at den nationale ret ville blive nødsaget til at tilsidesætte retsvirkningerne af en indenlandsk skilsmissedom, som ikke er omfattet af konventionen, med den begrundelse, at dommen ikke anerkendes i den stat, hvor den udenlandske retsafgørelse, som søges fuldbyrdet, er truffet.

33 Som bemærket i forbindelse med besvarelsen af det andet spørgsmål indeholder konventionen ikke nogen regel om, at retten i den stat, begæringen rettes til, er forpligtet til at lade retsvirkningerne af en indenlandsk skilsmissedom afhænge af, om dommen anerkendes i den stat, hvor der er truffet en udenlandsk retsafgørelse om underholdsbidrag, som er omfattet af konventionen.

34 Det fjerde og femte spørgsmål skal herefter besvares med, at konventionens artikel 36 skal fortolkes således, at den part, som ikke i henhold til denne bestemmelse har anfægtet afgørelsen om at tillade fuldbyrdelse, ikke længere under fuldbyrdelsen af retsafgørelsen kan fremsætte en indsigelse, som kunne være gjort gældende i forbindelse med anfægtelsen af fuldbyrdelsespåtegningen, og således, at denne regel skal anvendes ex officio af domstolene i den stat, begæringen rettes til. Denne regel finder dog ikke anvendelse, såfremt den indebærer, at retten i den stat, hvor fuldbyrdelse begæres, herved forpligtes til at lade retsvirkningerne af en indenlandsk dom, som ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde, være afhængig af, om dommen anerkendes i den stat, i hvilken den udenlandske retsafgørelse er afsagt, som begæres fuldbyrdet.

Sagens omkostninger

35 De udgifter, der er afholdt af Forbundsrepublikken Tysklands regering, Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionens for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Nederlandenes Hoge Raad ved dom af 6. juni 1986, for ret:

1) **En udenlandsk retsafgørelse, der er anerkendt i henhold til Bruxelles-konventionens artikel 26, skal i princippet have samme virkninger i den stat, begæringen rettes til, som den har i domsstaten.**

2) **Fuldbyrdelsen af en udenlandsk retsafgørelse, som er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i en kontraherende stat i henhold til konventionens artikel 31, og som stadig er eksigibel i domsstaten, kan ikke fortsættes i den stat, begæringen rettes til, når fuldbyrdelsen i henhold til sidstnævnte stats lovgivning ikke længere kan gennemføres af grunde, der ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde.**

3) En udenlandsk retsafgørelse, hvorefter en ægtemand tilpligtes at betale hustrubidrag i henhold til den underholdspligt, der gælder for ægtefæller, er, jfr. konventionens artikel 27, nr. 3, uforenelig med en indenlandsk retsafgørelse om opløsning af det pågældende ægteskab.

4) Konventionens artikel 36 skal fortolkes således, at den part, som ikke i henhold til denne bestemmelse har anfægtet afgørelsen om at tillade fuldbyrdelse, ikke længere under fuldbyrdelsen af retsafgørelsen kan fremsætte en indsigelse, som kunne være gjort gældende i forbindelse med anfægtelsen af fuldbyrdelsespåtegningen, og således, at denne regel skal anvendes ex officio af domstolene i den stat, begæringen rettes til. Denne regel finder dog ikke anvendelse, såfremt den indebærer, at retten i den stat, hvor fuldbyrdelse begæres, herved forpligtes til at lade retsvirkningerne af en indenlandsk dom, som ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde, være afhængig af, om dommen anerkendes i den stat, i hvilken den udenlandske retsafgørelse er afsagt, som begæres fuldbyrdet.

Mackenzie Stuart Bosco Rodríguez Iglesias

Koopmans Bahlmann Joliet O'Higgins

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 4. februar 1988.

P. Heim
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident